

Svenske matpriser eksploderer: - Stiger til norsk nivå

2022-06-14 18:37

Matvareprisene har økt med over åtte prosent i Sverige det siste året.

- Prisene i utlandet stiger til norsk nivå. Prisene for melk er nå omtrent på norsk nivå i både Danmark og Sverige, sier Christian Anton Smedshaug, daglig leder i Agri Analyse, til Nettavisen.

Etter at koronarestriksjonene ble lettet på, begynte nordmenn igjen å ta turen over grensa. Men ferske tall viser en kraftig prisøkning for mat og alkoholfrie drikkevarer i nabolandene våre fra mai i fjor til mai i år.

Den svenske konsumprisindeksen viser at prisene på matvarer og alkoholfrie drikkevarer har økt med 8,8 prosent de siste 12 månedene, ifølge nye tall fra Statistisk myndigheten.

Til sammenligning økte prisene i Norge med bare 2,6 prosent, viser tall fra Statistisk sentralbyrå. Høyest prisvekst har det vært i Danmark, med over ti prosent økning sist år, ifølge Danmarks statistiks ferske tall.

Mer stabilt i Norge

Smedshaug sier at årsaken til at prisene ikke har økt like kraftig i Norge som i nabolandene våre, skyldes den norske jordbrukspolitikken.

- Norsk produksjon er beskyttet gjennom tollvernet, og vi har derfor hatt høyere priser på en del varer enn gjennomsnittet i andre land. Men vi har en stabilitet andre land ikke har, for å sikre stabil lønnsomhet hos bonden. Derfor er vi beskyttet mot store svingninger, og det er en fordel for oss når prisene i utlandet stiger, forklarer han.

Smedshaug tror prisveksten i nabolandene våre kan gjøre at grensehandelen ikke stiger like mye som fryktet, i alle fall når det gjelder matvarer. Prisforskjellen på alkohol kan også bli mindre om prisene i Sverige generelt stiger mye, mener han.

Nettavisen Økonomi. Nyheter Økonomi Sport Livsstil Norsk debatt Meny

Dagbladet

Svenske matpriser eksploderer: - Stiger til norsk nivå

PREVEKST: Prisene på mat og brus i Sverige har økt kraftig det siste året. Illustrasjonsfoto. Foto: Magnus Blaker (Mediehuset Nettavisen)

Matvareprisene har økt med over åtte prosent i Sverige det siste året.

Del

14.06.22 18:37 14.06.22 18:37

Nina Lunde
Tilrettelagt

Samtidig påpeker Smedshaug at høye drivstoffpriser også kan dempe grensehandelen.

- Tror du prisveksten i Sverige og Danmark vil fortsette?

- Foreløpig er det ikke noe som tyder på at prisnivået vil avta, men ytterligere vekst er uvisst. Vi er allerede på høye nivåer, men årets avling og energisituasjonen vil avgjøre situasjonen videre, sier han.

Stein Rømmerud, konserndirektør i Norgesgruppen, tror det er konkurransen blant lavpriskjedene som har dempet prisveksten i Norge. Han sier at de ikke tok ut prisøkningene de fikk fra leverandørene 1. juli i fjor på grunn av tøff konkurranse. Norgesgruppen eier butikkjeder som Kiwi og Meny.

- Mange har nok inntrykk av at norske matvareprisene

har økt mer enn de reelt har. Men nå står vi i en helt spesiell situasjon, fordi matprodusentene har fått høyere kostnader til for eksempel strøm og emballasje, sier han. Forventer opptil ti prosent prisvekst

Prisene i Norge vil imidlertid øke 1. juli.

Matvareleverandører som Orkla justerer i hovedsak prisene til dagligvarekjedene to ganger i året, 1. februar og 1. juli. Ofte gir det utslag i økte matvarepriser ut til kundene. Samtidig påvirkes matvareprisene av jordbruksoppgjøret.

I mai gikk finansdirektør Harald Ullevoldsæter i Orkla ut og advarte om at de er nødt til å øke prisene betydelig mot deres kunder, som er dagligvarekjedene. Ullevoldsæter mener kjedene vil kunne dytte sine prisøkninger over på forbrukerne.

Smedshaug i Agri Analyse tror vi vil se en samlet prisvekst på matvarer og alkoholfrie drikkevarer på mellom fem og ti prosent i 2022.

- Prisveksten fra 2021 til 2022 vil ligge på mellom fem og ti prosent, men sannsynligvis nærmere ti enn fem, sier han til Nettavisen.

Han påpeker at han tror prisveksten for matvarer i Norge totalt for 2022 vil være lavere enn i nabolandene våre ved årsslutt.

- Hvor mye tror du prisene vil øke etter 1. juli?

- Bortsett fra kjøtt, hvor vi vil se en del prisøkninger, tror jeg at matvareprisene i snitt vil stige kanskje fire til fem prosent, der øvrige norske produkter vil dempe veksten noe, sier Smedshaug.

Han viser til at Nortura i mai gikk ut og varslet kraftig prisøkning på kjøtt og egg fra 1. juli.

- Ikke sett dette siden 1970-årene

Smedshaug trekker også fram importerte matvarer, som han mener vi vil se et prishopp på i andre halvår av 2022.

- Det gjelder for eksempel planteolje, som raps- og solsikkeolje, kaffe, en del hveteprodukter, importert pasta som er knyttet til dyre hvetesorter, og øl, sier han.

Han viser til at prisene har steget kraftig internasjonalt som følge av økt etterspørsel og råvaremangel, blant annet emballasje, etter krigen i Ukraina brøt ut i februar.

- Hva tenker du om prisveksten, har du sett slikt tidligere?

- Vi har ikke sett det samme siden 1970-årene, av det vi har data på. Det er en ekstrem situasjon hva gjelder tilbudet av råvarer og energi, og det gir utslag i prisvekst, sier han.

Smedshaug trekker spesielt fram de økte kostnadene bøndene har. Agri Analyse har foreløpig anslått prisvekst opp mot 30 prosent på bondens innsatsfaktorer, som er langt over inflasjonssnittet i Norge (5,7 prosent, red. anm.), sier Smedshaug. - Historisk høye

Rømmerud i Norgesgruppen sier at det er for tidlig å si om vi vil se like høy prisvekst i Norge som det har vært i Sverige det siste året.

- Det er viktig for oss å kunne forhandle fritt med leverandørene for å prøve å holde prisveksten nede. Men vi har aldri sett slike priskrav for justeringer 1. juli som vi ser nå. Det er historisk høye prisøkninger, sier han til Nettavisen.

Også Harald Kristiansen, kommunikasjonssjef i Coop Norge, karakteriserer prisøkningene leverandørene har meldt inn som «historisk høye». Det skyldes økte priser på blant annet råvarer, energi og transport.

- Coop går nå gjennom de varslede økningene og skal utfordre så godt vi kan på vegne av våre to millioner medeiere. Vi har forståelse for prisøkninger som det er gode grunner for, men vi reagerer på kravene til flere av

de største leverandørene og mener det er økninger som de må svare for.

- Vi påvirke det kunden betaler

Kategori- og innkjøpsdirektør Line Aarnes i Rema 1000 sier at de på lik linje med prisvinduet i februar, ser at det kommer høye prisøkninger fra flere leverandører nå før 1. juli.

- Vi jobber nå systematisk med å følge opp at de innmeldte prisøkningene er reelle økninger i for eksempel råvarer. Rema 1000 har som mål å selge dagligvarer billigst i Norge, sier hun.

- Kan Remas kunder vente seg å måtte betale for at dere får økte priser fra leverandørene, og vil dere i så fall ta ut alt ut til kundene?

- Rema 1000 skal alltid ha lavest mulig priser gjennom en effektiv organisasjon og lave kostnader. En vesentlig del av våre kostnader er varekostnaden, så når leverandørene øker prisen til oss vil det også påvirke det kunden betaler, sier Aarnes.

Av konkurransehensyn kan ikke kjedene gå ut med hvor store prisøkninger det er snakk om, og det er heller ikke gitt at de tar ut hele prisøkningen til sine kunder. Men én ting er klart:

- Mye tyder på at det kommer til å bli en helt annen situasjon i andre halvår i år enn vi har sett før, sier Rømmerud.

Han påpeker at de analyserer alle priskravene som kommer fra leverandørene, og de aksepterer ikke om leverandørene prøver å øke marginene sine i en tid som dette hvor en rekke andre kostnader for forbrukerne øker.

Image info:

PRISVEKST: Prisene på mat og brus i Sverige har økt kraftig det siste året. Illustrasjonsfoto.

Svenske matvarer

EKSPERT: Christian Anton Smedshaug, daglig leder i Agri Analyse, har god kjennskap til hva som påvirker matvareprisene i Norge.

VIL JOBBE FOR LAVE PRISER: Harald Kristiansen, kommunikasjonssjef i Coop Norge, sier at de vil gjøre sitt beste for å holde prisene lavest mulig for kundene, selv om leverandørene kommer med historisk høye prisøkninger.

KONKURRANSEPREGET: Stein Rømmerud i Norgesgruppen mener at konkurransen i det norske markedet er med på å holde prisene nede.

Fact-box:

Konsumprisindeks og inflasjon

Konsumprisindeksen (KPI) beskriver utviklingen i konsumpriser for varer og tjenester som etterspørres av private husholdninger bosatt i Norge.

Endringen i KPI er et vanlig mål for inflasjon.

Inflasjon er vedvarende vekst i det generelle prisnivået. Inflasjon er det samme som et fall i verdien av penger, det vil si at man får mindre varer enn før for en bestemt pengesum. For eksempel vil verdien av sparepengene dine falle mer jo høyere inflasjonen er.

Norges Banks mål for årsvekst i konsumprisene over tid, er nær 2 prosent.

Norges Bank viktigste hjelpemiddel for å holde inflasjonen stabil er styringsrenten. Styringsrenten i Norge er renten som bankene får på sine innskudd i Norges Bank opp til et fastsatt beløp.

Jo mer stabil inflasjonen er, jo lettere er det å foreta riktige beslutninger om blant annet sparing, lån og rente.

Høy inflasjon gjør det dyrt å sitte med penger siden

disse stadig taper sin reelle verdi. Når inflasjonen er høy, er den som regel variabel. Variabel inflasjon skaper usikkerhet ved at husholdningene og bedriftene blir usikre på fremtidige inntekter og utgifter.

Lav og stabil inflasjon bidrar til en effektiv fordeling av ressursene i en markedsøkonomi.

Inflasjonen bør imidlertid ikke bli for lav. Det har blant annet sammenheng med at strukturen i økonomien er i utvikling og at det kan være nominelle stivheter slik at det er vanskelig å senke nominelle priser og lønninger.

Kilde: SSB og Norges Bank

© Nettavisen

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke viderefremmes utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les artikkelen ved å klikke [her](#).